

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1954

ANDRA KAMMAREN

Nr 4

2—3 februari.

Debatter m. m.

Tisdagen den 2 februari.

Sid.

Svar på interpellation av herr Jansson i Benestad i anledning av höjningarna av priset på kaffe	3
Interpellationer av:	
herr Hagård ang. järnvägsstyrelsens tillämpning av bestämmelserna om pensionsålder	11
herr Braconier ang. inskränkning av möjligheterna att flytta fosterbarn	12
herr Munktell ang. skapande av bättre förutsättningar för kriminologisk forskning	13
herr Nelander ang. åtgärder mot Vens avfolkning	17

Onsdagen den 3 februari.

Interpellationer av:	
herr Hansson i Önnarp ang. indragningen av skolor på landsbygden	20
herr Löfgren ang. utredningen om varumärkes- och firmalagstiftningen	22

Tisdagen den 2 februari.

Kl. 16.00.

§ 1.

Justerades protokollen för den 26 och den 27 nästlidna januari.

§ 2.

Svar på interpellation i anledning av höjningarna av priset på kaffe.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet ERICSSON, erhöll på begäran ordet för att besvara herr Janssons i Benestad interpellation i anledning av höjningarna av priset på kaffe.

Svaret, som före sammanträdet i stencilerad form tillställts kammarens ledamöter och nu upplästes av herr statsrådet Ericsson, var av följande lydelse:

Herr talman! Herr Jansson i Benestad har med anledning av prisstegringen på kaffe i en interpellation frågat mig, om det finns något internationellt kaffemonopol, som dikterar priserna, och om det finns några möjligheter för vårt land att vid handelsförhandlingar med exempelvis Brasilien uppnå sänkta importpriser på denna vara.

Med anledning härav vill jag först erinra om att huvuddelen av det kaffe som förbrukas i vårt land importeras från Brasilien. Endast omkring 15 procent kommer från andra marknader, främst Centralamerika och Colombia. Kaffepriserna i Sverige är därför huvudsakligen beroende av prisläget på den brasilianska marknaden. Allmänt sett kan sägas, att priserna på denna marknad dikteras av tillgång och efterfrågan. Visserligen utövar de brasilianska myndigheterna inflytande på prissättningen genom ett slags garantipriser åt odlarna, men denna garanti torde ej ha haft någon betydelse för den senas-

te prishöjningen. Denna torde bero på att de tillgängliga exportkvantiteterna sjunkit så att efterfrågan icke kunnat helt tillgodoses. De brasilianska kaffeodlingarna drabbades nämligen för några månader sedan av svåra frostsador, vilket förutses leda till en betydande produktionsnedgång. Då världskonsumtionen av kaffe ökar, har en viss knapphetsituation inträffat, som gett upphov till starkt stigande priser. Av stor betydelse härvidlag är de mycket omfattande inköp, som görs från USA:s sida. Den årliga kaffeimporten till USA har sedan tiden före andra världskriget nästan fördubblats och uppgick i fjol till över 1 200 000 ton. Som jämförelse kan nämnas att Sveriges årsimport ligger i storleksordningen 50 000 ton.

Priset på brasilianskt kaffe av den typ som konsumeras i vårt land har från den 1 december i fjol till mitten av januari stigit med över 3 kr. per kg. Därefter har en viss vikande pristendens inträtt. De svenska utförsäljningspriserna låg ända fram till årsskiftet relativt fasta — en mindre prissänkning genomfördes t. o. m. i samband med det s. k. priskriget — men därefter har en höjning skett med ungefär 2: 50 kr. per kg. Med hänsyn till den utveckling importpriserna undergått är denna höjning förklarlig; någon anmärkningsvärd förändring av handelsmarginalerna torde inte ha inträffat.

Vad beträffar interpellantens andra fråga — om det finns några möjligheter att vid handelsförhandlingar med exempelvis Brasilien uppnå lägre priser — förhåller det sig så, att de brasilianska exportpriserna i det hela torde vara lika vid försäljning till alla länder. Naturligtvis varierar priserna med kvaliteterna, och det finns möjligheter att köpa kaffe av annan och billigare typ

Svar på interpellation i anledning av höjningarna av priset på kaffe.

än den som vanligtvis importeras till Sverige. Att pröva denna utväg ankommer emellertid på importörerna.

Härpå anförde:

Herr JANSSON i Benestad (bf):

Herr talman! Jag vill först framföra mitt tack till statsrådet för svaret på min interpellation.

Min huvudfråga var huruvida det finns ett internationellt kaffemonopol. Statsrådet lämnar det svarat att allmänt sett bestäms priset av tillgång och efterfrågan. De garantipriser som förekommer för odlarna i Brasilien torde ej ha haft någon betydelse för prissättningen under senaste tiden. Jag tror emellertid inte att statsrådets upplysningar helt förklarar prisstegringarna. Alla vet att vi har en internationell kaffekonvention med säte i New York. Man stärkes ytterligare i sina misstankar att denna konvention uppträder som ett monopol, när statsrådet upplyser om att Amerika importerat över 1 200 000 ton kaffe mot Sveriges 50 000 ton. Enligt uppgift från vederhäftigt håll skulle också samma konvention ha köpt upp hela Ostafrikas produktion för det gångna året. Det troligaste är att detta är ett uppköp som inte svarar mot konsumtionen i Amerika utan är avsett att diktera prissättningen på världsmarknaden.

Det torde för Sveriges del således vara omöjligt att föra konsumenternas intressen inför ett världsmonopol av ifrågavarande karaktär. Det bör emellertid klargöras, att vi inte har någon fri världsmarknad på kaffe och att som en följd därav våra importörer noggrant måste följa utvecklingen.

Konsumenterna inom vårt land bör också erinras om att den sista tidens prisstegringar inte beror på att handeln, vare sig den enskilda eller kooperativa, ökat sina marginaler utan helt och hållet på prisläget ute i världen. Jag är tacksam för statsrådets klarläggande på den punkten.

Beträffande min andra fråga, om våra möjligheter att vid handelsförhandlingar exempelvis med Brasilien få lägre priser på kaffe, hänvisar statsrådet till importörerna. Det blir för dessa att välja endast efter mottot: lägre priser, lägre kvalitet. Är läget sådant, då är det givetvis ingenting att göra. Jag hade den uppfattningen, att vårt land var så stark handelspartner med Brasilien, att ett förmånligt handelsavtal för kaffe kunde uppgöras. Av statsrådets svar förstår jag att det inte är fallet. Jag har emellertid fått en rad brev från olika håll, både enskilda personer och firmor. Samstämmigt uppger de att importen av kaffe till vårt land uteslutande eller i varje fall i stort sett skulle ske genom ett enda rederi, ett rederi som har egna agenter i de flesta hamnarna. Detta tyder på, menar många, att det finns ett monopol även i det fallet. Jag vill inte göra mera än att låta frågan gå vidare. Men man brukar säga att det finns ingen rök utan eld, och när uppgifterna är så samstämmiga bör man låta den frågan också gå till riksdagens protokoll.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet ERICSSON:

Herr talman! Jag är på grund av mina begränsade kunskaper inte i stånd att lämna ett entydigt besked om att det inte finns några monopolbildningar som påverkar kaffepriset. Att de brasilianska myndigheterna påverkar priserna är däremot ingen hemlighet. Det ingår i den nuvarande statsledningens program att garantera kaffedodlarna ett visst pris, men jag tror det är riktigt som jag säger i mitt interpellationssvar, att det nog inte är den prisgarantien utan andra ting som föranlett de aktuella prisförskjutningarna.

Den tiden är förbi när Brasilien behövde bränna sin kaffeskörd, och man har där nere medvetet strävat efter att utöka kaffedodlingarna. Så långt jag är informerad kommer detta att resultera

Svar på interpellation i anledning av höjningarna av priset på kaffe.

i att skörden av kaffe om ett eller ett par år kommer att öka, men de nya kaffebuskarna bär ännu inte frukt. De aktuella prishöjningarna har säkert uppkommit på grund av den skördeminskning som föranletts av frostskadorna.

Jag vet att man på amerikanskt håll har för avsikt att undersöka, huruvida det eventuellt finns någon monopolbildning, och det kan ju alltid ha sitt intresse.

Jag känner verkligen inte till att det, som herr Jansson upplyser, bara skulle finnas en enda transportmöjlighet mellan Brasilien och Sverige. Det är inte så som herr Jansson sade, att det bara är vissa agenter som gör uppköpen, utan det finns åtskilliga inköpare med sina speciella inköpsorgan, som noga följer med marknadsutvecklingen där nere. Det är från detta, som vi tror sakkunniga håll, vi har fått bestämda upplysningar om att det är den ökade konsumtionen och den begränsade tillgången som torde ha föranlett denna från svensk synpunkt utomordentligt beklagliga prishöjning.

Herr Jansson frågade efter våra möjligheter att vid handelsförhandlingar påverka priserna. Jag vill inte påstå att det inte finns teoretiska möjligheter för detta, men det skulle möta betydande svårigheter att på detta sätt försöka få ned priserna. Vi har ju ingalunda en sådan ställning som köpare i Brasilien, att vi kan diktera speciella villkor, utan det skulle få ske tillsammans med andra arrangemang. Jag tror dock inte att det går att påverka kaffepriiserna nämnvärt ens på den kvantitet som vi själva skulle köpa.

Det är som sagt beklagligt att kaffepriiserna har höjts, men vi är nog i stort sett utan möjlighet att påverka priserna.

Herr JANSSON i Benestad (bf):

Herr talman! Herr statsrådet missförstod mig på en punkt. Jag gjorde

inte det påståendet, att det finns ett enda rederi som sörjer för transporterna, men av samstämmiga uppgifter som jag har fått från skilda håll framgår, att ett rederi har en starkare ställning och tycks ha vissa monopolmöjligheter då det gäller att ombesörja transporterna. Den uppfattningen får stå för de personers räkning som skickat mig uppgifterna; det är inte mitt eget påstående.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3.

Föredrogos var efter annan följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskottet propositionen nr 55, med förslag till lag om ändring i vattenlagen m. m.;

till statsutskottet propositionen nr 56, angående befrielse från skyldighet att gälda visst skadestånd m. m.; och

till behandling av lagutskottet propositionen nr 57, angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

§ 4.

Föredrogos var för sig följande på bordet liggande motioner; och hänvisades därvid

till konstitutionsutskottet motionen nr 175 av herr *Ohlin m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:
nr 176 av fru *Sandström m. fl.*,
nr 177 av herr *Håstad m. fl.*,
nr 178 av herr *Carlsson* i Bakeröd
m. fl.,

nr 179 och 180 av fröken *Karlsson*
och herr *Braconier*,

nr 181 av fröken *Karlsson m. fl.*,
nr 182 av herr *Ståhl m. fl.*,
nr 183 av herr *Hansson* i Skegrie
m. fl.,

nr 184 och 185 av herr *Kyling m. fl.*,
nr 186 av fröken *Liljedahl m. fl.*,

nr 187 av herrar *Hammar* och *Jacobs-son* i Sala,

nr 188 av herr *Hammar m. fl.*,

nr 189 av herr *Johansson* i Stock-
holm *m. fl.*,

nr 190 av fru *Nilsson m. fl.*,

nr 191 och 192 av herr *Holmberg*
m. fl.,

nr 193 av herr *Hjalmarson m. fl.*,

nr 194 av herr *Nygren m. fl.*,

nr 195 av fru *Sjöstrand m. fl.*,

nr 196 av herr *Anderson* i Sundsvall
m. fl.,

nr 197 av herr *Håstad m. fl.*,

nr 198 av herr *Dahlén m. fl.*,

nr 199 av herr *Stenberg m. fl.*,

nr 200 av fröken *Elmén m. fl.*,

nr 201 av herrar *Persson* i Tandö och
Gezelius och

nr 202 av herr *Nilsson* i Göingegår-
den *m. fl.*;

till konstitutionsutskottet motionerna:

nr 203 av herr *Nihlfors*,

nr 204 av herr *Hamrin m. fl.* och

nr 205 av herr *Ekdahl*;

till utrikesutskottet motionen nr 206
av herr *Dickson*;

till statsutskottet motionerna:

nr 207 av herr *Persson* i Norrby
m. fl.,

nr 208 av herrar *Sjölin* och *Stenberg*,

nr 209 av herr *Staxäng m. fl.*,

nr 210 av fröken *Ager m. fl.*,

nr 211 av fröken *Ager*,

nr 212 av herrar *Widén* och *Ham-
rin*,

nr 213 av fröken *Vinge*,

nr 214 av herr *Braconier m. fl.*,

nr 215 av herrar *Munktell* och *Ahl-
sten*,

nr 216 av herrar *Gustafsson* i Skellef-
teå och *Boija*,

nr 217 av herr *Ekdahl*,

nr 218 av herrar *Gustafson* i Göte-
borg och *Königson*,

nr 219 av herr *Netzén m. fl.* och

nr 220 av fru *Andrén m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionen nr
221 av fru *Andrén m. fl.*;

till statsutskottet motionerna:

nr 222 av fru *Andrén m. fl.*,

nr 223 av herr *Blidfors*,

nr 224 av herr *Spångberg m. fl.*,

nr 225 av herr *Svensson* i Göteborg
m. fl.,

nr 226 av fröken *Wetterström*,

nr 227—229 av fru *Ewerlöf m. fl.*,

nr 230 av fröken *Ager m. fl.*,

nr 231 av herr *Gustafsson* i Borås
m. fl.,

nr 232 av herr *Braconier*,

nr 233 och 234 av herr *Hagård m. fl.*,

nr 235 av herr *Engkvist m. fl.*,

nr 236 av herrar *Braconier* och *He-
lén*,

nr 237 av herr förste vice talman-
nen *Skoglund m. fl.*,

nr 238 av herr *Helén m. fl.*,

nr 239 av herr *Blidfors*,

nr 240 av fru *Eriksson* i Stockholm
och fröken *Öberg*,

nr 241 och 242 av herr *Lindberg*
m. fl.,

nr 243 av herr *Lindberg*,

nr 244 av fru *Sjöstrand m. fl.*,

nr 245 av herrar *Nilsson* i Göinge-
gården och *Jansson* i Kalix,

nr 246 av fröken *Olsson m. fl.*,

nr 247 av herr *Svensson* i Krokstorp
m. fl.,

nr 248 av herr *Östlund m. fl.*,

nr 249 av herr *Mellqvist*,

nr 250 av herr *Kollberg m. fl.*,

nr 251 av fröken *Olsson m. fl.*,

nr 252 av herr *Utult m. fl.*,

nr 253 av herr *Staxäng m. fl.*,

nr 254 av herr *Jansson* i Benestad
m. fl.,

nr 255 av herr *Sundström*,

nr 256 av herrar *Gezelius* och andre
vice talmannen *Olsson*,

nr 257 av herrar *Hæggbloom* och *Ager-
berg*,

nr 258 av herr *Kollberg*,

nr 259 av herr *Thapper m. fl.*,

nr 260 av herr *Lindberg m. fl.*,

nr 261 av fröken *Wetterström* och
fru *Boman*,

nr 262 av herr *Andersson* i Brämhult
m. fl.,

nr 263 av herr *Pettersson* i Norregård,

nr 264 av herr *Gustafsson* i Stockholm *m. fl.* och

nr 265 av herr *Engkvist m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionerna:

nr 266 av herr *Nihlfors m. fl.*,

nr 267 av herrar *Fröding* och *Edström*,

nr 268 av herr *Löfroth*,

nr 269 och 270 av herr *Magnusson m. fl.*,

nr 271 av herr *Widén m. fl.*,

nr 272 av herr *Gezelius m. fl.*,

nr 273 av herr *Munktell m. fl.*,

nr 274 av herrar *Persson* i Norrby och *Johansson* i Norrfors,

nr 275 av herr *Helén m. fl.*,

nr 276 av herr *Pettersson* i Degerfors *m. fl.*,

nr 277 av herr *Nilsson* i Svalöv *m. fl.*,

nr 278 av herrar *Edström* och *Birke*,

nr 279 och 280 av herr *Ohlin m. fl.*,

nr 281—283 av herr *Hjalmarson m. fl.*, och

nr 284 av herr *Nilsson* i Svalöv *m. fl.*;

till bankoutskottet motionerna:

nr 285 av herr *Gustafsson* i Borås,

nr 286 och 287 av fru *Nilsson m. fl.*,

nr 288 av herr *Hjalmarson m. fl.*,

nr 289 av herr *Nygren m. fl.* och

nr 290 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 291 av fröken *Ager m. fl.* och

nr 292 av herr *Agerberg m. fl.*;

till allmänna beredningsutskottet motionen nr 293 av fröken *Wetterström*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 294 av herr *Andersson* i Björkäng *m. fl.*,

nr 295 av herrar *Johansson* i Mysinge och *Hansson* i Skegrie,

nr 296 av herr *Nihlfors m. fl.*,

nr 297 av herr *Andersson* i Ronneby *m. fl.* samt

nr 298 och 299 av herr *Vigelsbo m. fl.*;

till allmänna beredningsutskottet motionen nr 300 av herr *Ericsson* i Näs *m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 301 av herr *Östlund m. fl.*,

nr 302 av herrar *Lindström* och *Jonsson* i Strömsund,

nr 303 av herr *Nyberg m. fl.* och

nr 304 av herr *Larsson* i Luttra;

till allmänna beredningsutskottet motionen nr 305 av herr *Jacobsson* i Igelsbo *m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 306 av herrar *Svensson* i Krokstorp och *Eliasson*,

nr 307—309 av herr *Ohlin m. fl.*,

nr 310 och 311 av herr *Kyling m. fl.*,

nr 312 av herr *Hjalmarson m. fl.*,

nr 313 av herr *Eliasson m. fl.* och

nr 314—316 av herr *Håstad m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 317 av herr *Håstad m. fl.*;

till konstitutionsutskottet motionen nr 318 av herr *Håstad m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionen nr 319 av herr *Håstad m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 320 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*,

nr 321 av herrar *Östlund* och *Johansson* i Norrfors,

nr 322 av herr *Hæggblom*,

nr 323 av herr *Svensson* i Krokstorp *m. fl.* och

nr 324 av herr *Widén m. fl.*;

till bevillningsutskottet motionen nr 325 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*;

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 326 av herr *Hæggblom m. fl.*,

nr 327 av herr *Svensson* i Ljungskile,

nr 328 av herrar *Senander* och *Hagberg* i Stockholm,

nr 329 av herrar *Nilsson* i Svalöv och *Nilsson* i Bästekille,

nr 330 av herr *Anderson* i Sundsvall *m. fl.*,

nr 331 av herr *Larsson* i Julita *m. fl.*,

nr 332 av herr *Mårtensson m. fl.*,

- nr 333 av herr *Hansson* i Önnarp *m. fl.*,
 nr 334 av herrar *Hansson* i Önnarp och *Hansson* i Skegrie,
 nr 335 av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*,
 nr 336 av herr *Hæggblom m. fl.*,
 nr 337 av herr *Hæggblom* och fru *Boman*,
 nr 338 av herr *Pettersson* i Norregård *m. fl.*,
 nr 339 av herr *Jacobsson* i Igelsbo *m. fl.*,
 nr 340 av herr *Munktell m. fl.*,
 nr 341 av herr *Levin m. fl.*,
 nr 342 och 343 av herr *Utult m. fl.*,
 nr 344 av herr *Jonsson* i Skedsbygd,
 nr 345 av herr *Andersson* i Björkäng *m. fl.*,
 nr 346 av herr *Staxäng m. fl.*,
 nr 347 av herr *Staxäng*,
 nr 348 av herrar *Jansson* i Aspeboda och *Svensson* i Vä,
 nr 349 av herrar *Ekdahl* och *Nilsson* i Svalöv,
 nr 350 av herrar *Persson* i Tandö och *Severin* i Gävle,
 nr 351 av herr *Hæggblom m. fl.* och
 nr 352 av herr *Staxäng m. fl.*;
 till allmänna beredningsutskottet motionerna:
 nr 353 av herr *Östlund m. fl.*,
 nr 354 av herrar *Edström* och *Dickson*,
 nr 355 av herr *Senander*,
 nr 356 av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.*,
 nr 357 av herr *Staxäng m. fl.* och
 nr 358 av fröken *Wetterström* och herr *Braconier*;
 till statsutskottet motionerna:
 nr 359 av herr *Adolfsson m. fl.* och
 nr 360 av herr *Nygren m. fl.*;
 till jordbruksutskottet motionen nr 361 av fru *Ewerlöf m. fl.*;
 till statsutskottet motionerna:
 nr 362 av herr *Birke*,
 nr 363 av herrar *Carlsson* i Bakeröd och *Larsson* i Hedenäset,
 nr 364 av herr *Löfgren m. fl.* och
 nr 365 av herr *Lundberg*;
 till jordbruksutskottet motionen nr 366 av fröken *Höjer m. fl.*;
 till statsutskottet motionerna:
 nr 367 av herr *Boija m. fl.*,
 nr 368 av herr *Nilsson* i Göteborg *m. fl.*,
 nr 369 av herr *Dickson*,
 nr 370 av herr *Helén*,
 nr 371 av herrar *Agerberg* och *Nilsson* i Göingegården,
 nr 372 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*,
 nr 373 och 374 av herr *Ohlin m. fl.*,
 nr 375 av herr *Rimmerfors m. fl.*,
 nr 376 av herr *Ohlin m. fl.*,
 nr 377 av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*,
 nr 378 av herr *Birke m. fl.*,
 nr 379 av herr *Gavelin m. fl.*,
 nr 380 av herr *Helén m. fl.*,
 nr 381 av herr *Nilsson* i Göingegården *m. fl.*,
 nr 382 av herr *Adamsson m. fl.*,
 nr 383 av herr *Nyberg m. fl.*,
 nr 384—387 av herr *Ohlin m. fl.*,
 nr 388 av herr *Utult m. fl.*,
 nr 389 av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*,
 nr 390 av herr *Pettersson* i Degerfors *m. fl.*,
 nr 391 av herr *Königson*,
 nr 392 av fröken *Höjer m. fl.*,
 nr 393 av herr *Blidfors m. fl.*,
 nr 394 av herr *Kilsmo*,
 nr 395 av herr *Gustafsson* i Skellefteå *m. fl.*,
 nr 396 av herrar *Svensson* i Vä och *Carlsson* i Bakeröd,
 nr 397 av herr *Larsson* i Luttra *m. fl.*,
 nr 398 av herr *Cassel*,
 nr 399 av herr *Nordkvist* i Kalmar *m. fl.*,
 nr 400 av herrar *Hansson* i Önnarp och *Gustafson* i Göteborg,
 nr 401 av herr *Jönsson* i Rosshol,
 nr 402 av herr *Staxäng m. fl.* och
 nr 403 av herr *Håstad m. fl.*;
 till jordbruksutskottet motionen nr 404 av herr *Svensson* i Stenkyrka *m. fl.*;
 till statsutskottet motionerna:
 nr 405 av herr *Ericsson* i Näs,
 nr 406 och 407 av herr *Ohlin m. fl.*,

nr 408 av herrar *Cassel* och *Munktell*,
 nr 409 av herr *Lindberg*,
 nr 410 av herr *Jacobson* i Vilhelmina,
 nr 411 av fröken *Höjer m. fl.*,
 nr 412 av herr *Dickson*,
 nr 413 av herr *Fredriksson*,
 nr 414 av fröken *Höjer*,
 nr 415 av fröken *Elmén*,
 nr 416 av herr *Jonsson* i Skedsbygd
m. fl.,
 nr 417 av herr *Jansson* i Kalix *m. fl.*
 och
 nr 418 av herr *Johnsson* i Kastanjegården
m. fl.;
 till jordbruksutskottet motionen nr
 419 av herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*;
 till behandling av lagutskott motionen
 nr 420 av herr *Håstad m. fl.*;
 till statsutskottet motionen nr 421 av
 herr *Håstad m. fl.*,
 till konstitutionsutskottet motionerna:
 nr 422 av herr *Håstad* och
 nr 423 av herr *Johansson* i Stockholm;
 till bevillningsutskottet motionerna:
 nr 424 av herrar *Rimmerfors* och
Strandh,
 nr 425 av herrar *Cassel* och *Staxäng*,
 nr 426 av herrar *Cassel* och *Kyling*,
 nr 427 av herr *Cassel m. fl.*,
 nr 428 av herr *Kollberg m. fl.*,
 nr 429 av herr *Braconier m. fl.*,
 nr 430 av herr *Edström*,
 nr 431 av herr *Östlund m. fl.*,
 nr 432 av herr *Kristensson* i Oshy
m. fl.,
 nr 433 av herr *Adamsson m. fl.*,
 nr 434 av fru *Löfqvist* och fru *Ericsson*
 i Luleå,
 nr 435 av herr *Sjölin m. fl.*,
 nr 436 av herrar *Sjölin* och *Kristensson*
 i Osby,
 nr 437 av herr *Carlsson* i Bakeröd
m. fl.,
 nr 438 av herrar *Dickson* och *Lindberg*,
 nr 439 av herr *Widén m. fl.* samt
 nr 440 och 441 av herr *Hjalmarson*
m. fl.;

till bankoutskottet motionerna:
 nr 442 av herr *Håstad*,
 nr 443 av herr *Lundberg*,
 nr 444 av herr *Svensson* i Vä *m. fl.*,
 nr 445 av herr *Johansson* i Torp
m. fl. samt
 nr 446 och 447 av herr *Birke*;
 till behandling av lagutskott motionen
 nr 448 av herr *Ståhl m. fl.*;
 till statsutskottet motionen nr 449
 av herr *Ståhl m. fl.*;
 till behandling av lagutskott motionerna:
 nr 450 av herr *Ohlin m. fl.* och
 nr 451 av herr *Hansson* i Önnarp
m. fl.;
 till konstitutionsutskottet motionen
 nr 452 av herrar *Ericsson* i Näs och
Larsson i Hedenäset;
 till behandling av lagutskott motionerna:
 nr 453 av herr *Hammar*,
 nr 454 av herr *Nilsson* i Göteborg,
 nr 455 av fröken *Elmén* och herr
Widén,
 nr 456 av herr *Håstad*,
 nr 457 av herr *Östlund*,
 nr 458 av herr *Agerberg m. fl.*,
 nr 459 av herr *Andersson* i Brämhult,
 nr 460 av herr *Kilsmo m. fl.*,
 nr 461 av herrar *Löfgren* och *Carlsson*
 i Stockholm,
 nr 462 av herrar *Carlsson* i Stockholm
 och *Löfgren*,
 nr 463 av herr *Larsson* i Hedenäset
m. fl.,
 nr 464 av herr *Andersson* i Dunker
m. fl.,
 nr 465 av herrar *Birke* och *Hjalmarson*,
 nr 466 av fru *Ericsson* i Luleå och
 herr *Hammar*,
 nr 467 av herr *Andersson* i Rygge-
 stad *m. fl.* och
 nr 468 av herr *Jonsson* i Skedsbygd
m. fl.;
 till jordbruksutskottet motionerna:
 nr 469 av herrar *Nilsson* i Svalöv och
Nilsson i Göingegården,

nr 470 av herr *Andersson* i Brämhult
m. fl.,

nr 471 av herr *Staxäng*,

nr 472 av herr *Johansson* i Torp
m. fl.,

nr 473 av herr *Larsson* i Hedenäset
m. fl.,

nr 474 av herrar *Andersson* i Dun-
ker och *von Seth*,

nr 475 av herr *Carlsson* i Bakeröd
m. fl.,

nr 476 av herrar *Widén* och *Staxäng*
och

nr 477 av herr *Svensson* i Ljungskile
m. fl.;

till allmänna beredningsutskottet mo-
tionerna:

nr 478 av herrar *Helén* och *Widén*,

nr 479 av fröken *Elmén m. fl.*,

nr 480 av herr *Larsson* i Hedenäset
m. fl. och

nr 481 av herr *Gavelin*;

till jordbruksutskottet motionen nr
482 av herr *Birke*;

till statsutskottet motionerna:

nr 483 av herr *Löfgren* och

nr 484 av herr *Hjalmarson m. fl.*;

samt

till behandling av lagutskott motio-
nen nr 485 av fru *Lindskog m. fl.*

Vid härefter skedd föredragning av
motionen nr 486 av herr *Ohlin m. fl.*
lämnades på begäran ordet till

Herr **OHLIN** (fp), som yttrade:

Herr talman! Jag har blivit uppmärk-
samgjord på att punkten 5 av klämman
i motionen nr 486 anses tillhöra ban-
koutsutskottets handläggning medan de
övriga punkterna bör remitteras till
statsutskottet. Med anledning härav an-
håller jag å mina egna och mina med-
motionärers vägnar om kammarens till-
stånd att uppdelas densamma på två
motioner på det sättet, att den ur-
sprungliga motionens kläm kommer att
omfatta hela motiveringen samt punk-
terna 1—4 och 6 av klämman, den sist-
nämnda punkten omnumrerad till 5,
medan den nuvarande punkten 5 utbryt-
tes till en särskild motion av följande

lydelse: »Under åberopande av moti-
veringen i vår motion nr 486 får vi
hemställa, att riksdagen måtte besluta
att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla
om återupptagande snarast möjligt av
utredningen beträffande småföretagens
lokalfrågor.»

Kammaren biföll denna hemställan,
och i enlighet härmed uppdelades före-
varande motion i tvenne, nr 486 om
ökade anslag och andra åtgärder till
stödjande av hantverk och småindustri
m. m., och nr 492 om återupptagande
av utredningen rörande småföretagens
lokalfrågor.

Dessa motioner hänvisades, nr 486
till statsutskottet och nr 492 till banko-
utskottet.

Härpå föredrogs och hänvisades till
statsutskottet motionen nr 487 av herr
Ohlin m. fl.

Vid föredragning av motionen nr 488
av herr *Håstad m. fl.* lämnades ordet
till

Herr **HÅSTAD** (h), som anförde:

Herr talman! På förekommen anled-
ning anhåller jag å mina egna och mina
medmotionärers vägnar om kammarens
tillstånd att uppdelas motionen nr 488
på två motioner på det sättet, att punk-
terna 2 och 3 i klämman utbrytes till
en särskild motion, som därjämte inne-
håller ett åberopande av motiveringen
i den ursprungliga motionen.

Kammaren biföll denna hemställan,
och i enlighet härmed uppdelades före-
varande motion i tvenne, nr 488 om en
rådgivande folkomröstning angående
beslutande folkomröstning, och nr 493
om vissa anslag för en rådgivande folk-
omröstning angående beslutande folk-
omröstning.

Dessa motioner hänvisades, nr 488
till konstitutionsutskottet och nr 493
till statsutskottet.

Vidare föredrogs motionen nr 489 av
herr *Hjalmarson m. fl.*, och yttrade där-
vid

Interpellation ang. järnvägsstyrelsens tillämpning av gällande bestämmelser om pensionsåldern för statliga befattningshavare.

Herr **HJALMARSON** (h):

Herr talman! Även motionen nr 489 har kommit att innehålla ämnen, som tillhör olika utskotts behandling. Med anledning härav anhallen jag å mina egna och mina medmotionärers vägnar om kammarens tillstånd att uppdelade motionen genom utbrytande av punkten 1 a i klämman till en särskild motion med åberopande av motiveringen i huvudmotionen.

Kammaren biföll denna hemställan, och i enlighet härmed uppdelades förevarande motion i tvenne, nr 489 om vissa åtgärder för bostadsbristens hävande, och nr 494 med förslag till förordning om bostadssparande.

Av dessa motioner hänvisades nr 489 till statsutskottet och nr 494 till bevillningsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 490 av herr *Hjalmarson m. fl.* lämnades på begäran ordet till

Herr **HJALMARSON** (h), som anförde:

Herr talman! Beträffande motionen nr 490 föreligger det förhållandet, att punkterna 2 b och 2 c bör utbrytas till en särskild motion med åberopande av motiveringen i huvudmotionen. Jag hemställer därför å mina egna och mina medmotionärers vägnar om kammarens tillstånd till en dylik uppdelning av motionen.

Kammaren biföll denna hemställan och uppdelade i enlighet härmed förevarande motion i tvenne, nr 490 angående dels ändring i lagen om allmän sjukförsäkring, dels överarbetning av samma lag m. m., samt nr 495 om åtgärder i syfte att främja och stärka de erkända sjukassornas ställning.

Dessa motioner hänvisades, nr 490 till behandling av lagutskott och nr 495 till statsutskottet.

Slutligen föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott motionen nr 491 av herr *Hjalmarson m. fl.*

§ 5.

Föredrogs den av herr *Vigelsbo* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående utredningen om avskaffande av fideikommissionstitutionen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Föredrogs den av herr *Ståhl* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående en redogörelse för »kreditstoppet» på bostadsmarknaden.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Interpellation ang. järnvägsstyrelsens tillämpning av gällande bestämmelser om pensionsåldern för statliga befattningshavare.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr **HAGÅRD** (h), som yttrade:

Herr talman! Sedan riksdagen vid upprepade tillfällen yrkat på en höjning av pensioneringsåldern för civila befattningshavare i statens tjänst, föreslog Kungl. Maj:t vid 1951 års riksdag införande av s. k. pensioneringsperioder, varigenom ett system infördes med en viss tid, varunder den anställda skulle ha att bestämma den närmare tidpunkten för sin avgång. Särskilt framhölls därvid att i fråga om flertalet av de grupper, för vilka fastställdes en pensionsålder av 60 år och därunder, en höjning av pensionsåldrarna utan olägenhet kunde vidtagas. Förslaget

Interpellation ang. inskränkning av möjligheterna att förflytta barn, som överlämnats till fosterhem.

hade godtagits av statstjänstemännens huvudorganisationer.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande underströk statsutskottet bl. a. propositionsförslagets förutsättning, att pensioneringsperioderna skulle kunna avkortas, då överskott av arbetskraft i allmänhet föreligger å arbetsmarknaden, och att rätten till avgång vid pensioneringsperiodens nedre gräns, t. ex. 60 år, skulle kunna upphöra vid särskilt kännbar brist på arbetskraft. Detta dock endast temporärt. En ändring i ena eller andra avseendet skulle emellertid kräva riksdagens medverkan.

Förordningen härom är utfärdad den 1 juni 1951 och har sålunda varit i kraft relativt kort tid. Tillämpningen av bestämmelserna har, såvitt känt är, icke vållat några olägenheter inom statsförvaltningen. Undantag härifrån utgör statens järnvägar. Med hänsyn till kravet på driftsäkerhet är det självfallet, att en tjänsteman i säkerhetstjänst med defekter i något avseende förflyttas till annan befattning. Järnvägsstyrelsen synes emellertid under åberopande av vissa bestämmelser angående omorganisation eller rationalisering vid visst arbetsställe anse sig kunna ålägga tjänsteman att avgå. Så har t. ex. skett i västra Sverige, Göteborg, Uddevalla och Borås, under former, som vållat allmän uppmärksamhet genom bristen på hänsyn till befattningshavare med långvarig, oförvitlig tjänstgöring.

Det inträffade har självfallet medfört oro och osäkerhet i berörda tjänstemannagrupper och icke minst bland dem, som befinner sig i eller närmar sig pensionsåldern. Det framhålles, att många av dessa planerat sina förhållanden med tanke på att ännu två eller tre år kunna påräkna den högre inkomst, som tjänsten ger, för att bättre kunna trygga sin ålderdom o. s. v. De ovan antydda händelserna har huvudsakligen berört en viss grupp järnvägstjänstemän, nämligen lokförare. Enligt

uppgift står även andra grupper, högre och lägre, inom denna förvaltning inför samma problem.

Med hänsyn även till de konsekvenser som de påtalade åtgärderna kan få inom statsförvaltningen i övrigt, därest bestämmelserna om pensioneringsperioder kan utan riksdagens hörande i större eller mindre omfattning sättas ur kraft, torde det få anses såsom angeläget, att en allmän redogörelse rörande detta spörsmål lämnas riksdagen.

I anledning härav får jag anhålla om andra kammarens medgivande att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få rikta följande frågor:

1. Har de av järnvägsstyrelsen vidtagna åtgärderna att entlediga tjänstemän med frångående av bestämmelserna om valfri pensioneringsålder skett i samförstånd med statsrådet?

2. Om så är fallet, har statsrådet med hänsyn till de konsekvenser, som järnvägsstyrelsens åtgöranden kan innebära inom statsförvaltningen i övrigt, samrått i denna angelägenhet med statsrådet och chefen för civildepartementet?

Denna anhållan bordlades.

§ 8.

Interpellation ang. inskränkning av möjligheterna att förflytta barn, som överlämnats till fosterhem.

Ordet lämnades på begäran till

Herr BRACONIER (h), som anförde:

Herr talman! Vid 1947 års riksdag väcktes motion med hemställan om ändring i gällande regler för fosterbarns förflyttning genom exekutiv myndighets försorg. Motionen, som tillkommit på grund av vissa då aktuella avgöranden av domstol där handräckning bifallits för förflyttning av barn från fosterföräldrar till de rättsliga vårdnadshavarna, ledde till att Kungl. Maj:t i december

Interpellation ang. förslag om tillskapande av bättre förutsättningar för kriminologisk forskning.

samma år uppdrog åt socialstyrelsen att närmare utreda frågan. Yttranden inhämtades bl. a. från länsstyrelsernas barnavårdsassistenter, och de flesta av dessa kunde redovisa fall av förflyttningar, som varit till uppenbar skada för barnen i fråga. Vissa av de redovisade fallen belyste bjärt behovet av reviderade legislativa bestämmelser. Socialstyrelsen framhöll för egen del att en tillfredsställande lösning vore möjlig att uppnå endast genom en revision av barnavårdslagens bestämmelser om skyddsuppfostran. Spörsmålet blev senare överlåtet på den några år senare tillsatta statliga barnavårdskommittén.

Någon revision av utskökningslagens och föräldrabalkens bestämmelser i förevarande hänseende har emellertid icke kommit till stånd. I stället har under senare år högsta domstolen haft till avgörande flera fall rörande förflyttning och handräckning, som i några fall tycks tyda på att domstolen redan med gällande lag har vissa möjligheter att låta barnet kvarbli i fosterhem eller hos annan vårdnadshavare än föräldrarna, men i andra fall åter synes ha måst bifalla handräckningsyrkande till, enligt medicinsk sakkunskap, förfång för barnet.

I dagarna har åter ett fall aktualiserat svårigheterna för domstolarna att med förefintliga rättsregler tillvarataga barnets bästa när talan om tvångsförflyttning uppkommer. Det gäller här det nioåriga flickebarnet Monica Müller i Malmö, som nu hotas av tvångsförflyttning från svenska fosterföräldrar till sina riktiga föräldrar i Tyskland.

Det finns därför enligt min uppfattning all anledning att ånyo överväga en eventuell ändring i gällande lagstiftning så att olämpliga barnförflyttningar i framtiden kan undvikas. Det skulle exempelvis kunna övervägas, huruvida vi här i landet i likhet med vad som för närvarande gäller i Danmark icke bör införa ett förbud mot förflyttning

tills barnet fyllt 14 år eller i vissa fall 18 år.

Med stöd av vad här anförts hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få rikta följande fråga:

Ämnar herr statsrådet i anledning av de erfarenheter som på senare tid erhållits beträffande domstolarnas bristande möjligheter att tillvarataga barnets bästa vid barnförflyttningar vidtaga några åtgärder för att inskränka möjligheterna att förflytta barn som överlämnats till fosterhem?

Denna anhållan bordlades.

§ 9.

Interpellation ang. förslag om tillskapande av bättre förutsättningar för kriminologisk forskning.

Herr MUNKTELL (h) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! På kriminalpolitikens område har man i Sverige under de senaste decennierna bedrivit en både till sin principiella räckvidd och sina praktiska konsekvenser ytterst betydelsefull reformverksamhet. Hand i hand med en modernisering av straffrättens juridiskt-tekniska utformning har gått en strävan att finna nya vägar till en differentiering och effektivisering av det straffrättsliga reaktionssystemet.

Detta ur humanitär synpunkt ytterst angelägna reformarbete inleddes redan mot slutet av 1920-talet. Sålunda tillkom den 22 april 1927 lagar om förvaring och internering, den 15 juni 1935 en lag om ungdomsfängelse, den 13 mars 1937 en ny lag om tvångsuppfostran, den 9 april 1937 en lag om verkställighet av bötesstraff och den 18 juni 1937 en ny lag om förvaring och internering i säkerhetsanstalt. Ytterligare är särskilt att nämna de nya lagarna om villkorlig dom den 22 juni 1939 och om villkorlig frigivning den 18 september 1943 samt lagarna den 19 maj 1944

Interpellation ang. förslag om tillskapande av bättre förutsättningar för kriminologisk forskning.

om eftergift av åtal mot vissa underåriga, den 22 juni 1945 om ändring av strafflagens 5 kap. (tillräknelighetsbestämmelserna), den 21 december 1945 om verkställighet av frihetsstraff samt den 30 juni 1947 angående upphävande av lagen om tvångsuppfostran, vilken i visst avseende kompletterats av lagen den 30 december 1952 med vissa bestämmelser om påföljd för brott av underårig, som dock ännu ej satts i kraft.

I strävandena att anpassa samhällsreaktionen icke blott efter brottets art utan även efter den brottsliga personlighet har man alltså bl. a. fäst särskild vikt vid formerna för samhällets inskrivande gentemot dels ungdomliga, dels otillräkneliga eller förminskat tillräkneliga lagbrytare. Ett genomgående drag i reformerna har vidare varit en strävan att humanisera straffverkställigheten och över huvud taget att utforma den såsom ett medel till lagöverträdarens sociala återanpassande.

Under reformarbetets gång har det kommit att framstå allt klarare att förutsättningarna för att reformerna skall kunna leda till verkligt avgörande och bestående resultat är dels att ansträngningarna inriktas och planmässigt utvecklas efter en klart fattad målsättning, byggd på en allmän överblick över och mera djupgående kunskaper om brottslighetens orsaker, yttringar och följder, dels att tillräckliga personella och materiella resurser insättes från det allmännas sida vid genomförandet av nya metoder på brottsprofylaxens och kriminalvårdens områden.

I dessa hänseenden har det ofta brutit. I vissa fall har det hänt att ikraftträdandet av nya lagar måst uppskjutas i avvaktan på färdigställandet av de organisatoriska förutsättningarna för deras genomförande. Ikraftträdandet av 1937 års nya förvarings- och interneringslag fick sålunda anstå till den 1 januari 1946 i avvaktan på tillräckligt anstaltsutrymme för den väntade

utökningen av till förvaring dömda. 1939 års lag om villkorlig dom kunde icke träda i kraft förrän efter skyddskonsulentorganisationens genomförande den 1 januari 1944. Vidare har varken fångvårdens, socialvårdens eller polisens personella och materiella resurser utbyggts i en takt som svarat mot 1940-talets lagstiftningsreformer, där särskilt den nya straffverkställighetslagen bort motsvaras av långt större organisatoriska insatser.

Den allmänna organisatoriska uppläggnings av brottspåföljder och anstaltsformer representerar en angelägenhet av stor socialpolitisk och samhällsekonomisk räckvidd, som jag här inte skall närmare diskutera. Jag vill dock understryka att lika väl som en framgångsrik profylax och vård beträffande sjukdomarna, särskilt de stora folksjukdomarna, indirekt medför betydande samhällsekonomiska vinningar, lika väl har man utsikt till dylika vinningar genom effektivare insatser på kriminalpolitikens områden.

Redan den nuvarande organisationen för brottslingars lagförande och omhändertagande representerar stora direkta statsutgifter för personalkostnader, byggnadsinvesteringar m. m. Sålunda uppgår de årliga personalkostnaderna enbart för de nu befintliga säkerhetsanstalterna med deras 433 vårdplatser till ca 2,8 milj. kronor. Vad byggnadsinvesteringarna beträffar kommer Røxtunaanstalten för ungdomsbrottslingar, beräknad för 65 interner, enligt byggnadsstyrelsens beräkningar att kosta 7,5 milj. kronor. Ett mått på de byggnadsinvesteringar, som med nuvarande uppläggning av reformpolitiken bedömes såsom aktuella, utgör säkerhetsanstaltsutredningens förslag att anstalten Hall skall utbyggas för en uppskattad kostnad av 18 milj. kronor, vilket motsvarar en kostnad av ca 50 000 kronor per nytillkommen vårdplats. Utöver de direkta statsutgifterna

Interpellation ang. förslag om tillskapande av bättre förutsättningar för kriminologisk forskning.

tillkommer de allmänna samhällsekonomiska skadeverkningarna av brottsligheten, vilka svåriligen kan anges i siffror men kan bedömas vara av betydande storleksordning. Kunde man väsentligt minska särskilt den mera allvarliga vålds- och egendomsbrottsligheten skulle detta alltså på längre sikt medföra avsevärda statliga utgiftsminskningar liksom betydelsefulla samhälls-ekonomiska fördelar.

Effektivare insatser på kriminalpolitikens områden är emellertid framför allt nödvändiga för att förbättra den laglydige medborgarens rättssäkerhet till person och egendom. Sedan 1900-talets första decennium har brottsligheten i vårt land undergått en förskjutning i en för den enskilde medborgarens säkerhet allt farligare riktning. Sålunda har de grova vålds- och egendomsbrotten starkt ökat samtidigt som det i storstädernas centra — särskilt i Stockholm — växt fram undrevärldsbildningar, som kommit att utgöra allt farligare smittohärdar. Från dessa utgår ett inflytande, som dels motverkar samhällets ansträngningar att återanpassa dömda brottslingar, dels leder till en fortlöpande nyrekrytering av brottsliga element. Genom att de moderna metoderna på kriminalvårdens områden i vårt land införts i snabb takt och utan att för reformprincipernas praktiska förverkligande tillräckliga personella och materiella resurser ställts till vederbörande myndigheters förfogande har svåra övergångsproblem uppstått. Särskilt har under denna tid visat sig att det samhällseliga reaktions-systemets allmänt brottsförebyggande verkan försvagats innan de nya metoderna vunnit tillräcklig brottsförhindrande effekt.

Dessa nya metoder utgår från huvudsyftet att återanpassa brottslingen till samhället genom en långt driven individualisering i behandlingen. Själva tanken att straffet skall syfta till den

brottsliges förbättring är inte ny; den möter för Sveriges del redan i 1500-talets rättsutveckling och har under senare tid kommit att träda i förgrunden i förhållande till äldre på vederläggning, allmän avskräckning eller allmän moralpåverkan byggda straffrättsystem. Det för vår tid nya ligger i försöken att konsekvent tillämpa förbättringstanken, vilket lett till att man inte gärna vill använda termen straff utan hellre talar om vård eller behandling. Inom de mest extrema reformriktningarna vill man till och med skjuta åt sidan de föreställningar om ansvar och skuld, som av ålder haft så stor betydelse för strafflagstiftningen liksom över huvud taget för upprätthållandet av en med individens frihet förenlig social ordning. Man vill med andra ord ersätta straffrättsens traditionella målsättningar med ett behandlingsprogram, i vilket ansvarstanken har föga utrymme och tyngdpunkten ligger på en individuell psykologisk och medicinsk behandling av den enskilde lagöverträdaren i förening med stödjande sociala åtgärder, vilket allt syftar till lagöverträdarens återanpassning till ett laglydigt och samhällsnyttigt liv. Då man emellertid ännu vet mycket litet om de nya metodernas faktiska verkningar kan reformerna i själva verket betraktas som experiment. De stora kostnaderna härför synes betänkliga så länge man inte kan påvisa några tydliga positiva resultat, som skulle skilja dessa behandlingsformer från de tidigare praktiserade formerna av straff och skyddsåtgärder.

Under dessa omständigheter måste det både ur rättssäkerhetssynpunkt och av humanitära och ekonomiska skäl vara angeläget att skapa säkrare utgångspunkter för det fortsatta reformarbetet. Sådana utgångspunkter kan över huvud taget endast komma till stånd efter en förbättrad kriminologisk forskning. Vid de partiella reformer,

Interpellation ang. förslag om tillskapande av bättre förutsättningar för kriminologisk forskning.

som genomförts eller föreslagits, har i några fall vissa kriminologiska undersökningar gjorts. Dessa i och för sig värdefulla men till omfattningen relativt blygsamma klientelundersökningar kan på sin höjd ge stöd för partiella åtgärder. De kan inte ge den principiella vägledning, som man så trängande behöver. Härför krävs en allmän kartläggning och en närmare undersökning av brottslighetsproblemet i dess helhet. Därvid måste strafflagens och det övriga statliga reaktionssystemets allmänna verkningar studeras. För kriminalpolitiken är det av yttersta vikt att man gör undersökningar om hur människors handlingsvanor uppkommer och bibehålles, liksom om vilka gärningstyper, som man i det moderna samhället lämpligen bör angräpa med strafflagen som vapen. Sådana undersökningar kan tänkas ådagalägga att vissa gärningstyper hellre bör bemötas med upplysningsverksamhet än med straff. Genom en förbättrad kriminologisk forskning skulle man också kunna tänkas vinna säkrare hållpunkter beträffande de nu tillämpade behandlingsmetodernas effektivitet liksom beträffande möjligheterna att genom nya metoder förbättra resultaten. Trots alla de ansträngningar, som göres eller planeras för att reformera det nuvarande anstaltssystemet, medför detta alltid en stor risk för att de intagna utsättes för en inbördes påverkan i skadlig riktning. Både den sociologiska forskningen och erfarenheterna från fångvården tyder på att det är mycket svårt att genom aldrig så ingående behandling eliminera de skadliga verkningarna av den gruppsolidaritet, som lätt utbildas i en anstaltsmiljö, och den därmed följande tillvänjningen till brottet såsom ett inom den egna gruppen accepterat beteende.

I den mån anstalternas personella och materiella resurser är otillräckliga för den förutsatta behandlingen kommer vistelsen på anstalt givetvis oftast att

motverka syftet — brottslingens sociala återanpassande. Lagöverträdaren återvänder då till samhället i en fastare utbildad asocial attityd än den han intog dessförinnan — och därtill kanske försedd med allehanda kunskaper och färdigheter i tekniken vid utförandet av brottsliga gärningar. En fortsatt utbyggnad av systemet med vård i frihet — med förbättrad skyddsövervakning och kompletterat med en viss elasticitet beträffande möjligheterna att intaga vederbörande på halvöppen anstalt — skulle därför måhända vara att föredraga för de kategorier, beträffande vilka hänsynen till medborgarnas säkerhet till liv och egendom medger en dylik vårdform. Alldeles särskilt gäller detta det klientel av ungdomliga lagöverträdare, vilkas tillrättaförande nu erbjuder så svåra problem. Ett dylikt system kan också antagas i längden komma att medföra långt mindre kostnader än en utbyggnad av anstaltsvården. Men så länge man inte har säkrare hållpunkter för ett bedömande av de totala verkningarna av en dylik reform jämfört med verkningarna av en intensifierad anstaltsvård, måste det dock te sig vanskligt att förorda en ökad övergång till vård i frihet.

Trots de stora humanitära och samhällsekonomiska vinningar, som skulle kunna bli en följd av en effektiv kriminologisk forskning, har densamma ännu inte i vårt land ägnats sådan uppmärksamhet, som den otvivelaktigt förtjänar.

Kriminologiska forskningsanstalter — anknutna till universiteten — finns flerstädes i USA. Dylika universitetsinstitutioner finns även i England, Holland och Frankrike. I våra nordiska grannländer finns också en viss kriminologisk forskningsverksamhet anknuten till universiteten.

I Sverige finns för närvarande ett till Stockholms högskola anslutet kriminologiskt institut, vilket sorterar under

Interpellation ang. åtgärder för motverkande av ön Vens avfolkning.

stats- och rättsvetenskapliga fakulteten. Institutet har skapats av en för ändamålet bildad stödförening. Dess organisation är svag, då det saknar egentliga tillgångar, bortsett från en del inventarier och böcker, och medel till hyran för dess lokaler måste fortlöpande insamlas från enskilda donatorer. Kriminologiska institutet har bl. a. utfört undersökningar angående tvångsarbetsanstalternas och arbetshemmens klientel. Det arbetar för närvarande bl. a. med undersökningar av fattigvårdsklienteletets struktur, av den sociala prognosen vid rättspsykiatriska undersökningar samt av rattfylleriets och övrig alkoholbrottslighets bakgrund och behandling. Institutet har vid flera tillfällen beviljats understöd av statsmedel. Sålunda hade det intill den 1 februari 1953 från samhällsvetenskapliga forskningsrådet beviljats anslag om sammanlagt 100 240 kronor.

Behovet av en utvidgad kriminologisk forskning har vid olika tillfällen starkt framhållits. Sålunda har styrelsen för nyssnämnda institut år 1947 i skrivelse till universitetskanslern föreslagit en utredning angående inrättande av en professur i kriminologi. Tanken på en dylik professur har även upptagits av 1949 års kommitté för den juridiska och samhällsvetenskapliga utbildningen. I sitt betänkande (SOU 1953: 15) föreslår kommittén inrättande av en professur i kriminologi förlagd till Stockholm och sorterande under Stockholms högskolas stats- och rättsvetenskapliga fakultet. Kommittén förutsätter att professuren utrustas med en institution, som erbjuder möjlighet till forskning och undervisning enligt sociologiska metoder, bl. a. med fältarbeten och statistiska undersökningar.

Det må till sist anmärkas att säkerhetsanstaltsutredningen i sitt nyligen avgivna betänkande (SOU 1953: 32) starkt understrukit behovet av en utvidgad forskning på vissa av kriminologiens områden. Utredningen föreslår

därför att en förutsatt nyinrättad överläkarbefattning vid säkerhetsanstalten Hall förenas med en nyinrättad medicinsk professur i »kriminologisk behandlingsforskning». I betänkandet förordas att en särskild utredning göres härom.

Frågan om en utvidgning av den kriminologiska forskningsverksamheten i vårt land framstår alltså både av allmänna skäl och genom från flera håll framförda förslag såsom synnerligen aktuell.

Under åberopande av vad jag här anfört hemställer jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet rikta följande fråga:

Avser statsrådet att framlägga förslag för att skapa bättre förutsättningar för kriminologisk forskning i syfte att genom ernående av fördjupade kunskaper om brottslighetens orsaker, yttringar och följder förstärka den vetenskapliga grundvalen för bedömandet av frågorna kring kriminalpolitikens konkreta målsättningar samt kriminalvårdens organisations- och verksamhetsformer?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Interpellation ang. åtgärder för motverkande av ön Vens avfolkning.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr NELANDER (fp), som anförde:

Herr talman! Den sagoomspunna lilla ön Ven i Öresund har — i likhet med många andra landsbygdskommuner — åtskilliga problem att dras med. Det största är avfolkningen. Från 1915, då invånarantalet var 1 158, har befolkningssiffran stadigt sjunkit och utgjorde den 1 januari i år 658 — den minsta siffran på hundra år.

Öns huvudnäring är jordbruk, vilket genom rationalisering tar allt mindre folk i anspråk. För några tiotal år se-

Interpellation ang. åtgärder för motverkande av ön Vens avfolkning.

dan fanns det fyra tegelbruk, sysselsättande ca 350 arbetare. Intet sådant — och över huvud taget ingen industri — finns nu kvar. Följden har blivit, att sysselsättningsmöjligheterna så minskat, att ungdomen för sin utkomst i stor omfattning sökt sig över till fastlandet.

Vens trumfkort är turismen. Inte mindre än 60 000 turister besöker ön varje sommar. Goda båtförbindelser finns till Landskrona, och i sommar kommer reguljära båtar att insättas även på Köpenhamn. Möjligheterna att ta emot en turistström är dock alltför små. Strängt taget finns härför inte mer än ett etablissemang — och detta med relativt små resurser.

För att råda bot för avfolkningen skulle det framför allt behöva startas någon lättare industri. Från kommunens sida har gjorts åtskilliga försök att få dit någon sådan — hittills dock utan resultat. Det har strandat på kapitalbrist. Någon företagarförening, som kan förmedla statliga lån, finns som bekant inte i länet.

Ön har anor ända från vikingatiden. Invånarnas självständighetskänsla är stark, och Ven-bon söker sig endast av nödtvång över till fastlandet för sin försörjning. Det skulle därför vara synnerligen välmotiverat, om öborna kunde på hjälp för startande av en småindustri.

Med stöd av det anförda ber jag därför om andra kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa följande fråga:

Vill herr statsrådet meddela,

1. Vilka åtgärder vederbörande myndigheter i sitt arbete med lokaliseringsspörsmålen vidtagit för att underlätta för lämplig småindustri att slå sig ned på ön Ven?

2. Huruvida andra åtgärder vidtagits eller planerats i syfte att motverka Vens avfolkning?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Anmälades, att följande Kungl. Maj:ts skrivelse och propositioner tillställts kammaren, nämligen

nr 50, med redogörelse för de åtgärder som vidtagits på grund av riksdagens skrivelser den 4, 14 och 28 mars, den 18 april, den 12 och 23 maj 1953, nr 2, nr 81, nr 101, nr 11, nr 227 resp. 294, i anledning av, såvitt nu är i fråga, riksdagens år 1952 församlade revisorers berättelse;

nr 51, angående anslag till ytterligare aktieteckning i Norrbottens järnverk aktiebolag, m. m.;

nr 54, med anhållan om riksdagens yttrande angående vissa av Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens år 1953 vid dess trettiosjätte sammanträde fattade beslut;

nr 59, angående anslag till understödande av helikopterflyg m. m.;

nr 60, med förslag till lag om yrkeskadeförsäkring m. m.; och

nr 61, med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till kungörelse om ändring i kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 292) angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän.

Skrivelsen och propositionerna bordlades.

§ 12.

Anmälades följande till herr talmanen under sammanträdet avlämnade motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 20, med förslag till allmän förfogandelag m. m., nämligen

nr 496 av herrar *Hagberg* i Stockholm och *Johansson* i Stockholm;

nr 497 av herr *Munktell m. fl.*;

nr 498 av herrar *Dahlén* och *Svensson* i Ljungskile; samt

nr 499 av herr *Kollberg m. fl.*

Vidare anmälades följande motioner: nr 500 av herrar *Gustafson* i Göteborg och *Königson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 46, med

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 16.35.

In fidem

Gunnar Britth.

Samtliga dessa motioner bordlades.

Onsdagen den 3 februari.

Kl. 14.00.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren in-
komna läkarintyg:Att riksdagsman pastor Gustav Ru-
ben Swedberg, född 7/2 1896, som vår-
das på karolinska sjukhuset under
diagnos Trombosis ratinæ oc dx (ögon-
sjukdom) är i behov av fortsatt vård å
sjukhus tills vidare och under denna tid
är oförmögen till arbete intygas.

Stockholm 60 den 1 febr. 1954.

I. Rendahl,
leg. läkare.Fru Märta Boman, S. Prästholmen,
f. 23/4 1902, har av mig denna dag ta-
gits under behandling för lumbago-
ischias, och är för denna sjukdom oför-
mögen att inställa sig i riksdagen minst
under en vecka, vilket härmed intygas.

Råneå den 1 febr. 1954.

*Olle Lagerstam.*Att riksdagsman John R. Anderson,
Sundsvall, på grund av sjukdom (bron-
chitis ac. c. febr.) är förhindrad att
deltaga i riksdagsarbetet fr. o. m. den
2 febr. 1954 tills vidare, intygas.

Sundsvall den 2 febr. 1954.

*G. E. Widmark.*Kammaren beviljade herr Swedberg
och fru Boman ledighet från riksdags-
göromålen tills vidare från och medden 1 innevarande februari samt herr
Anderson i Sundsvall tills vidare från
och med den 2 i samma månad.

§ 2.

Föredrogos var för sig följande
Kungl. Maj:ts å bordet vilande skrivel-
se och propositioner; och hänvisades
därvidtill statsutskottet skrivelsen och pro-
positionen:nr 50, med redogörelse för de åtgär-
der som vidtagits på grund av riks-
dagens skrivelser den 4, 14 och 28
mars, den 18 april, den 12 och 23 maj
1953, nr 2, nr 81, nr 101, nr 11, nr 227
resp. nr 294, i anledning av, såvitt nu
är i fråga, riksdagens år 1952 försam-
lade revisorers berättelse; ochnr 51, angående anslag till ytterli-
gare aktieteckning i Norrbottens järn-
verk aktiebolag, m. m.;till behandling av lagutskott propo-
sitionen nr 54, med anhållan om riks-
dagens yttrande angående vissa av In-
ternationella arbetsorganisationens all-
männa konferens år 1953 vid dess tret-
tiosjätte sammanträde fattade beslut;till statsutskottet propositionen nr 59,
angående anslag till understödande av
helikopterflyg m. m.; samttill behandling av lagutskott propo-
sitionerna:

Interpellation ang. indragningen av skolor å landsbygden.

nr 60, med förslag till lag om yrkes-skadeförsäkring m. m.; och

nr 61, med anhållan om riksdagens yttrande över förslag till kungörelse om ändring i kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 292) angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän.

§ 3.

Föredrogs var efter annan följande på kammarens bord liggande motioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 496 av herrar *Hagberg* i Stockholm och *Johansson* i Stockholm;

nr 497 av herr *Munktell m. fl.*;

nr 498 av herr *Dahlén* och *Svensson* i Ljungskile;

nr 499 av herr *Kollberg m. fl.*; samt

nr 500 av herrar *Gustafson* i Göteborg och *Königson*; samt

till bevillningsutskottet motionen nr 501 av herrar *Staväng* och *Munktell*.

§ 4.

Föredrogs den av herr *Hagård* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående järnvägsstyrelsens tillämpning av gällande bestämmelser om pensionsåldern för statliga befattningshavare.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5.

Föredrogs den av herr *Braconier* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående inskränkning av möjligheterna att förflytta barn, som överlämnats till fosterhem.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 6.

Föredrogs den av herr *Munktell* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet angående förslag om tillskapande av bättre förutsättningar för kriminologisk forskning.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 7.

Föredrogs den av herr *Nelander* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet angående åtgärder för motverkande av ön Vens avfolkning.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 8.

Ordet lämnades på begäran till

Herr BRACONIER (h), som anförde: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa att tiden för avgivande av motioner i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 60 utsträckes till 15 dagar.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 9.

Interpellation ang. indragningen av skolor å landsbygden.

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr HANSSON i Önnarp (bf), som yttrade:

Herr talman! Riksdagens principbeslut om införande av obligatorisk nioårig enhetsskola syftar bl. a. till att i så stor utsträckning som möjligt ge landsbygden möjligheter till en skolundervisning, som är likvärdig med den som förekommer i städer och andra större tätorter. De organisatoriska förutsätt-

Interpellation ang. indragning av skolor å landsbygden.

ningarna för genomförandet av denna reform ansågs kunna uppnås genom den nya kommunala indelningen. I flera fall har det emellertid visat sig, att kommunerna dock inte fått en sådan storlek, att de ensamma kan bära upp enhetsskolans organisation. En samverkan kommuner emellan aktualiseras därför alltmer på ifrågavarande område. I detta sammanhang finns det särskild anledning att uppmärksamma de motsättningar, som ofta synes framträda mellan å ena sidan de kommunala skolstyrelserna och å andra sidan de statliga myndigheterna angående vilka åtgärder som för dagen kan anses vara motiverade inom skolorganisationen. En allmän tendens mot alltför långt gående indragningar synes föreligga.

Som belysande exempel härpå kan anföras vad som håller på att ske i Klagstorps kommun i Malmöhus län. Denna kommun erhöi i fjol tillstånd att besätta två ordinarie lärartjänster, vilket också skedde. Vidare gavs senare ytterligare tillstånd för besättande av en ordinarie tjänst förenad med kantorstjänst. En månad efter det att detta senare tillstånd givits kom anvisning från statens sakrevision om att fyra lärartjänster borde indragas inom kommunen.

Under rådande förhållanden motsatte sig emellertid kommunen bestämt omedelbar indragning av mer än två tjänster. Motiveringen för denna ståndpunkt var föreliggande praktiska svårigheter. Indragning av två tjänster ansågs nämligen kunna ske utan större irritation. Kommunen har hos domkapitlet anhållit om att bli befriad från att tillsätta den kantorstjänst, som den tidigare erhållit tillstånd till. Därjämte finns inom distriktet en lärare, som åtnjuter tjänstledighet för tjänstgöring i Malmö. Hans tjänst uppehålls för närvarande av vikarie. Denna avdelning kan alltså utan större olägenhet nedläggas.

Inför risken att mista statsbidrag har kommunen gått med på indragning även

av en tredje tjänst, vilket emellertid medför att en lärare, som under innevarande läsår uppnår 63 års ålder, mot sin vilja måste pensioneras. En sådan åtgärd torde visserligen kunna förenas med vad som i tjänstepensionsreglementet för skolan stadgas beträffande genomförande av omorganisation av skolan men synes dock inte stå i god överensstämmelse med de principer, som i sådana fall bör tillämpas. I annat fall måste emellertid indragningen av den tredje tjänsten medföra, att en dugande yngre lärare måste förflyttas från kommunen. Detsamma gäller beträffande den ifrågasatta indragningen av en fjärde tjänst. En sådan lösning måste betraktas som oförmånlig, då situationen är den, att kommunen inom snar framtid kan behöva anställa nya lärare.

Med fullt fog anser kommunen, att ett förfaringsätt i enlighet med sakrevisionens erinringar inte skulle vara förenligt med strävandena att skapa en god skola. Kommunen har därför hävdat, att sakrevisionens anvisningar inte skall följas i nuvarande läge utan att så bör ske först i den takt, som ordinarie pensionering av lärarna medger. Högst tre år skulle krävas härför med hänsyn till antalet lärare, som inom de närmaste åren inträder i pensionsåldern. Förtidspensioneringar finner kommunen vara ett alternativ, som eliminerar de förutsatta ekonomiska vinsterna av indragningarna.

Det kan vidare framhållas, att den av sakrevisionen föreslagna indragningen skulle medföra ett barnantal på cirka 30 inom varje avdelning. Med föreliggande uppgifter på barn i förskoleåldern kommer antalet skolpliktiga barn att bli av den omfattningen, att inom mycket snar framtid en ny delning kan bli aktuell.

Ett annat exempel på här antydda förhållanden lämnar Anderslövs kommun inom samma län. Lemmeströ skola därstädes skall enligt sakrevisionens anvisningar nedläggas. Barnen från den-

Interpellation ang. utredningen om varumärkes- och firmalagstiftningen.

na skola skulle då fördelas på tre andra skolor. För vissa barn skulle därmed följa en bussresa på minst fyra mil per dag. Ökade skjutskostnader beräknas till lägst 6 000 kronor per år. Sjunde klassen i Anderslöv skulle härigenom komma att omfatta 50 barn. Vid en delning av sjunde klassen i Anderslöv måste en ny tjänst inrättas, vilket emellertid omöjliggjöres av lokalbrist i Anderslöv. Indragningen måste därför i realiteten medföra en decentralisering på så sätt, att barnen i sjunde klassen från Grönby, vilka nu tillhör skolan i Anderslöv, finge återgå till skolan i Grönby. Avdelningen i Grönby för klasserna 5—7 skulle därigenom komma att omfatta över 30 elever, och behov av delning kan mycket snart framträda.

Som ytterligare skäl för en varsam behandling av frågorna i här berörda fall kan anföras, att en utredning igångsatts rörande förutsättningarna för en samverkan mellan Alstads, Anderslövs och Klagstorps kommuner i och för planläggning av enhetsskolans organisation. Denna utredning beräknas vara slutförd om tre år.

Med anledning av vad jag här anfört får jag hemställa om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få ställa följande frågor:

1. Anser statsrådet det vara lämpligt med så tvära omkastningar som i de här berörda fallen skett i direktiven för folkskolestyrelsernas arbete?

2. Är statsrådet beredd att delge kammaren sina synpunkter på frågan under vilka förutsättningar indragning av skolor på landsbygden bör ske?

Denna anhållan bordlades.

§ 10.

Interpellation ang. utredningen om varumärkes- och firmalagstiftningen.

Herr LÖFGREN (fp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Nu gällande varumärkeslag är ur många synpunkter otillfredsställande. Frågan har i anledning av motioner år 1943 varit föremål för behandling i riksdagen, och i skrivelse till Kungl. Maj:t nr 206 av den 15 maj 1943 begärde riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande en allmän revision av varumärkes- och firmalagstiftningen. Efter en förberedande sakkunnigutredning har chefen för justitiedepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 juni 1949 tillkallat sakkunniga för att verkställa utredning rörande revision av varumärkes- och firmalagstiftningen samt vad därmed äger samband. Denna utredning pågår fortfarande.

Förutom de synpunkter, som anfördes i motionerna 1943 och som fortfarande är mycket aktuella, kan ytterligare skäl för en snar ändring av lagen anföras. Jag vill inskränka mig till att framhålla några få synpunkter för att belysa frågan.

På grund av att nuvarande lag ej stadgar bestämmelser om varuklassindelning är det möjligt, att vid ansökan om varumärkesskydd utan merkostnad använda en obegränsad varuförteckning, vilket ej sällan leder till att en ansökan omfattar krav på skydd för flera hundra varuslag. Det säger sig självt, att detta medför ett oerhört omfattande granskningsarbete för kungl. patent- och registreringsverket. I absurda fall torde det ej vara oriktigt att påstå, att granskningen kan komma att omfatta flera hundra tusen jämförelsemoment, om granskningen skall fullgöras tillräckligt grundligt. Den ersättning om kronor 50:—, som enligt nu gällande taxa utgår för granskningsarbetet, måste mot bakgrunden av sådana fall anses vara högst otillfredsställande för staten.

I allmänhet ålägger sig sökandena säkerligen stor måttfullhet i fråga om begärd varuförteckning vid varumärkesanmälningar, men möjligheten att

Interpellation ang. utredningen om varumärkes- och firmalagstiftningen.

använda obegränsad varuförteckning leder ofta till att andra sökande hindras att erhålla ett legitimt skydd för begränsade områden. Sådana fall förekommer, då rätt till medgivande för registrering under hand måste betalas till andra varumärkesägare med avsevärda belopp.

En skyndsam övergång till varuklassindelning med differentierad kostnad beroende på skyddets omfattning — i likhet med vad som förekommer i många andra länder — skulle medföra en automatisk begränsning av flertalet ansökningar, vilket skulle förhindra missbruk till förfång för andra företagares intressen och dessutom väsentligt ändra det missförhållande ur ekonomisk synpunkt för staten, som nu råder.

Eu annan fråga, som ej synes ha berörts i motionerna 1943 men som kommer allt mer i förgrunden, är frågan om varumärkesägares oantastbara rätt till ett registrerat varumärke i sådana fall, då åtgärder av officiella myndigheter eller andra instanser ger ett skyddat ordmärke karaktären av mer eller mindre allmän egendom i form av användning av det registrerade ordmärket såsom vedertagen beteckning för viss vara eller varuslag. Det torde vara tillräckligt att hänvisa till de många registrerade varumärken, som införts såsom allmänna svenska ord i Svenska akademiens senaste ordlista, av vilka här kan anföras några exempel: perspektivfönster (varumärket 48 146 m. fl. Perspektiv), sanforisera — ett sätt att krympbehandla vävnader — (varumärket 64 536 m. fl. Sanforiserad), malfobera — ett sätt att malskyddsbehandla vävnader (varumärket 60 085 m. fl. Yfa Malfoberat), masonit (varumärket 66 550 m. fl. Masonite). Dessutom kan hänvisas till kungl. medicinalstyrelsens åtgärder för att såsom allmänna läkemedelsbeteckningar upptaga redan för viss firma registrerade namn, kungl.

generaltullstyrelsens och kungl. lotsstyrelsens liknande åtgärder beträffande ord sådana som majsena och tyfon.

Det är fullt förklarligt att det bland landets företagare råder ett allmänt missnöje och en allmän oro med anledning av dessa här angivna förhållanden, eftersom man riskerar, att ett dyrbart inarbetande av ett registrerat ordmärke kan leda till en allmän annektering av namnet såsom benämning för varor av annans tillverkning, som därtill kan vara av lägre kvalitet och därav beroende lägre pris.

Med anledning av vad jag här anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framställa följande frågor:

Kan det förväntas att pågående utredning angående varumärkes- och firmalagstiftningen blir färdig i sådan tid, att förslag om slutgiltig ändring av varumärkeslagen eller i vart fall ändring genom införelse av varuklassindelning kan föreläggas årets riksdag?

Kan det vidare förväntas, att kommande förslag till ändring av varumärkeslagen även beaktar frågan om varumärkesägares oantastbara ensamrätt till registrerade varumärken?

Denna anhållan bordlades.

§ 11.

Anmäldes, att under sammanträdet till herr talmannen avlämnats en motion, nr 502, av herr *Östrand m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 41, med förslag till utlänningslag.

Denna motion bordlades.

§ 12.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 14.09.

In fidem
Gunnar Brith.